

Lezing das....

Door Leo Koster

Op 8 februari 2022 vindt na twee jaar een eerste activiteit van het IVN-Roermond plaats. Het programma over 2020 werd geannuleerd, de activiteiten in 2021 vonden geen doorgang, beiden i.v.m. de coronapandemie/Covid-19. IVN-Roermond beschikt over een nieuwe vaste plek, namelijk een wijkgebouw in Maasniel aan de Schepen van Hertefeltstraat 26A. Ruimte om te parkeren is er, de fiets kan vastgelegd worden. Er staat een witte auto op de parkeerplaats; Dassenwerkgroep Brabant en Stichting Dierenambulance staat onder meer op deze auto. Rond 19.30 uur is de locatie gevuld met nieuwsgierige mensen, die wel wat meer willen weten over het leven van de das. Sommigen van de aanwezigen zijn wat grijzer geworden, anderen hebben wat meer rimpels gekregen, weer anderen zijn wat uitgedijd of wat kaler geworden. Ik zie overigens vele nieuwe gezichten.

René Horsten heet iedereen welkom en met name voorzitter Friso Derikx van de Dassenwerkgroep Brabant. Ik heb twee schedels meegenomen. Eén met een duidelijke kam van 1 cm op de kop, deze is van een das die ik op 2-11-2020 gevonden heb in de Stadsweide. De andere, een stuk kleiner, kon misschien wel van een jonge das zijn. Ik krijg van Friso meteen een antwoord, de kleinste schedel is van een kat! Daar had ik totaal niet aan gedacht. Op een tafeltje geprepareerde dassen; een volwassen- en een jonge das. Wat hebben die lange- en scherpe gekromde nagels. De slijtage van de nagels heeft alles te maken met de ondergrond. Tevens een “gekamde” schedel van de das voorzien van een loodje. De das was ons grootste zoogdier en is nu ingehaald door de wolf. De das is geen jager, meer een stofzuiger en of notenkraker, aldus Friso. De haren van de das zijn wit met zwart en op de kop waarschuwingstekens ook in zwart/wit.

In de voetzool zitten geurkliertjes, de das is een zoogdier die de gehele voetzool op de grond zet bij het lopen. In het midden van de voet ligt een niervormig middenvoetkussen als zijnde “mandarijn-partjes” zoals Friso dat noemt. De das beschikt over kleine ogen en kleine schelpjes van oren die ze kunnen afsluiten. De neus is goed ontwikkeld ruikt 800 x beter dan de mens. De kam bovenop de schedel ontstaat door de aanhechtingen van de kaakspieren. Aan de hoogte van de kam en de slijtage van het gebit is de leeftijd af te leiden. De das kan geen grote prooien verorberen. Deze marterachtige houdt van een kleinschalig landschap, waarbij water een belangrijke factor is. Via een speciale klier onder de staart scheidt de das een muskusachtige geur af waarmee ze elkaar kunnen “bestempelen”. Zijn favoriete voedsel is de regenworm, maar ook vruchten, kevers, slakken en maïs. De das graaft 15 cm diepe kuultjes waarin de ontlasting komt. De kuultjes worden niet afgedekt. Deze latrines zijn voornamelijk te vinden bij de grenzen van zijn territorium. In de ontlasting kun je zien wat hij gegeten heeft; pitjes van bessen, graan, schildjes van kevers, maïskorrels.

Burchten, de onderkomens van de das, zijn er in verschillende typen. Hoofdburcht, wisselburcht en bijburcht. De pijp in zo'n burcht heeft een doorsnede van 30 cm en liggend ovaal van vorm. De ingang draait af. Bij een burcht kun je ook een krabboom of speelboom aantreffen, dit heb ik nog niet waargenomen. Friso betwijfelt of een dassenburcht gedeeld wordt met de vos. Dassen worden wel verjaagd door de vos. De ingang van een vossenhol heeft de vorm van een ei op zijn punt. In de keutels van een vos zitten vaak haren. De das is een buitengewoon schoon dier, de vos is een echte sloddervos. De paartijd van de das ligt in februari. Na de bevruchting stopt de celdeling (vertraagde innesteling) en nestelen zich pas in december in de baarmoederwand. De geboorte vindt meestal na 6-8 weken plaats en vaak in februari. Na twee jaar zijn ze geslachtsrijp. Ze houden geen winterslaap, wel een soort winterrust.

Bedreigingen zijn:

lopen op dassenburchten, vernielingen, het dicht gooien van burchten, strikken, recreatiedruk, uiteraard het verkeer en spelende kinderen. Op de terrasrand van de buitenbocht van de voormalige Maasloop in de Vuilbenden (diverse goed belopen Dassenburchten) werd in 2020 door kinderen een hut gebouwd. Van pallets werd een zitbank gecreëerd inclusief kussens, bomen flink beschadigd, een gat gegraven voor afval en een groot blauwkleurig afdekzeil moest de zaak camoufleren. Door langs wegen rasters aan te brengen en deze voorzien van dassentunnels worden vele dassenlevens gered. Schade door de das wordt ook aangericht. Te denken valt aan maïsschade of aan de vruchten in tuinen. Volgens Friso is de afhandeling van schade in Limburg beter geregeld dan in het Brabantse land. Aan een boeiende, interessante lezing met duidelijk commentaar komt een einde. Tijdens zo'n lezing komen je eigen waarnemingen met een das naar boven.

Op 04-01-2014 wandel ik langs de Swalm. Opeens hoor ik een bepaald geluid. Het zijn twee rennende dassen die over een dassenpaadje mijn kant opkomen. Een gedrongen bouw op korte pootjes, plat op het pad dus en dan dat typische hobbengangetje. Ik denk dat hier gaat om twee mannetjes (beren). Hier wordt geprobeerd om de plaats in de rangorde te beslechten en dit kan gepaard gaan met langdurige gevechten. De winnaar is dan de dominante beer. Of is het toch een mannetje en vrouwtje omdat de paartijd er aan komt?

Hun gezichtsvermogen is niet ideaal, maar hun reukvermogen is formidabel. Op nog geen meter afstand van mij buigen ze af en gaan onderlangs de andere kant weer op. Eén zie ik even later achter me terug rennen langs de rand van een akker. Deze komt weer via het paadje mijn kant op en vlak voor me buigt hij weer af naar beneden.

Beide dassen hebben geen witte vacht maar een min of meer gelige vacht. Uiteraard blijf ik even staan in de hoop dat ze terugkomen, maar helaas !

In een kruip- en sluipdoorgangetje vervolg ik het dassenpaadje. Ik kom langs diverse goed belopen dassenburchten. Ik kom weer bij een grote, goed belopen dassenburcht. Verse sprietjes gras liggen buiten de burcht, maar uit deze burcht komen grommende geluiden. Als ik in de burcht kijk zie ik het achterwerk van een das die grommend naar boven komt. Ik verstop me achter een dikke populier en aanschouw dit fantastische tafereel. Diverse keren komt de das uit de burcht omhoog en even later verlaat hij/zij de burcht gevolgd door een andere das.

Beide grommende dassen duiken twee meter verder weer via een pijp een burcht in. Het zand dat hier buiten de burcht ligt heeft een gelige kleur, ik denk aan löss, vandaar dat de dassen niet meer wit zijn. Nog nooit zo prachtig dassen van zo dichtbij mogen bewonderen.

Een andere leuke waarneming. Op 17-04-2021 wandel ik door de Stadsweide. Om 20.20 uur zie ik een “bewegend” hoopje en tot mijn stomme verbazing zie ik een das met drie jongen. Het vrouwtje (zeug) van deze marterachtige steekt haar kop in het gat, ik weet niet waarom of zit er misschien nog een jong en probeert ze die naar boven te lokken. Als ze zich krabt zie ik enkele tepels van de zes. Één van de jongen probeert te drinken. Het vrouwtje, heeft iets bruinigs door het zand van de pijp. Ze besnuffelt de jongen, ze zien er goed en “gewassen” uit. Ze blijven heel dicht bij het vrouwtje. Zijn ze vandaag voor het eerst buiten? Na 5 minuten duiken ze de burcht in, aan de achterzijde van de ingang is een bergje zand zichtbaar deze burcht ligt vlakbij de nevengeul. De dassen hebben mijn aanwezigheid totaal niet bemerkt, terwijl ze over een goed gehoor en reuk beschikken. De reuk is het sterkst ontwikkeld dus denk ik dat de wind gunstig stond. Een zeer unieke waarneming. Verder heb ik een rennende das nabij de voormalige Beatrixmijn gezien. Maar ik heb ook diverse dode Dassen gezien. Een drietal langs de Elmpteweg bij Maalbroek tijdens de bouw van de autoweg, in het Blankwater te Boukoul een heel gaaf exemplaar en een dood exemplaar in de omgeving van de molen De Grauwe Beer te Beesel.

Ik hoop dat ik er nog diverse mag bewonderen, uiteraard het liefst levend.